

Kdo sem – kot človek, kot strokovnjak

■ **Neža Miklič**, univ. dipl. soc. del., univ. dipl. sociologinja; dolgoletna kriminalistka, ki se je aktivno ukvarjala s preiskovanjem najrazličnejših oblik zlorab in nasilja v družini. Je avtorica preventivnega projekta *Policist Beno, kaj pa zdaj?*. Sedaj je predavateljica kriminalistike na *Višji policijski šoli na Policijski akademiji*.

K pisanju me je spodbudil uvodnik že 80. revije Vzgoja. Urednik revije s častitljivo letnico in številko izhajanja, Silvo Šinkovec, se v uvodniku sprašuje o vlogi in pomenu vzgojitelja. Piše o človeku, posamezniku, ki verjame, vedno upa, se ne vda, ne glede na okoliščine, ovire in prepreke. Zapisal je: »Sredi novembra so ubili ravnatelja pedagoške gimnazije v Južnem Sudanu. P. Viktor Luke Odhiambo je bil ravnatelj Mazzolar Teachers' Collegea v Cueibetu v Južnem Sudanu. Življenje je posvetil vzgoji, spremljal in podpiral je študente, ki so mu zaupali in ga spoštovali. Bil je skrben, pameten, ustvarjalen, pogumen. Mnogim je prinašal upanje. Verjel je v moč vzgoje. Preko vzgoje se mora v raztrgani družbi oblikovati nova kultura. Verjel je v človeka. To opogumlja.« (Vzgoja 80, str. 3)

Pomen delovnega okolja

Velikokrat me vprašajo, kako moje operativno delo neposredno vpliva name. Sem zaradi svojega poklica, v katerem se srečujem s 'temo', kot človek, partnerica, mama, sosedka ali prijateljica drugačna? Boljša ali slabša? Morda stalno prestrašena ali celo 'paranoična'? Kako sploh lahko zjutraj vstanem in na svet gledam s pozitivnimi očmi, če pa sem obdana z nepredstavljivo človeško zlobo, nasiljem in zlorabami? Kaj me vleče dalje? Kje najdem smisel?

V policijo sem vstopila mlada; v letu 2018 je od takrat minilo že polnih 20 let. Kot ženske so se mi v policiji odprla vrata na področju obravnave nasilja v družini in nad otroki. V tistih časih je bila policija moška organizacija in ženske so delale predvsem v administraciji. Področje obravnavanja nasilja v

družini, mladoletniške kriminalitete in zlorab otrok je bilo eno redkih, kjer so v svoje vrste sprejemali ženske. Veljalo je namreč, da smo ženske bolj empatične, 'materinske', da je 'to je v naši krvi', zato naj bi bile za obravnavo družin in otrok bolj primerne. V policijo smo vstopale 'od zunaj' in z že pridobljeno univerzitetno izobrazbo. V skupni smo se znašle: pravnica, socialna pedagoginja, psihologinja in socialna delavka. Naši moški kolegi so imeli opravljeno kadetsko šolo, nekateri so se že pričeli izobraževati 'ob delu'. Delati v takšni skupini ljudi, ob prepletanju različnih znanj in izkušenj je bila zame izjemna izkušnja. Kako dobro smo se dopolnjevali, kako nesebično smo si izmenjavali znanje in kako predano smo reševali primere – otroke. Nismo tekmovali med seboj, drug drugega smo dojemali in obravnavali enakovredno. Ker smo delali

kot ekipa, smo bili v istem duhu neizmerno povezani. Tudi danes, ko opravljamo delo na drugih delovnih mestih, se vez, ki ni bila nikoli pretrgana, še vedno čuti.

Kakovostno delovno okolje sem postavila na prvo mesto. Zakaj? Ko se namreč v delovnem okolju dobro počutimo, je odhod v službo, na teren in delo v drugih situacijah, tudi travmatičnih ali nevarnih, lažje. Delo sem opravljala tudi v okolju, ki je bilo diametralno nasprotno od navedenega. Vsak dan posebej sem v sebi iskala moč, da sem lahko vstopila v stavbo, dvignila glavo in predvsem zdržala. Delo je bilo enako; zahtevno in naporno, le jaz sem potrebovala več moči, da sem ga opravila na visoki kakovostni ravni. Razlika med prej in potem je bila tako zelo jasna, da zelo dobro vem, da si strokovnost in osebnost posameznika delita drugo in

Foto: Petra Duhanny

tretje mesto, takoj za prvim – kakovostnim delovnim okoljem.

Osebnost ali strokovnost?

Osebnost pred strokovnostjo ali strokovnost pred osebnostjo?

Pred kratkim sem si ogledala gledališko predstavo *Pogrešana*. Predstava ponazarja delovanje t. i. stockholmskega sindroma, ki se je razvil med ugrabiteljem in deklico, ki je bila od njega odvisna več let. Ko se je deklica končno vrnila v 'varno zavetje svojega doma', je vez z ugrabiteljem ostala. Starši niso razumeli, kaj se dogaja; nič ni bilo preprosto ali logično. V predstavi je nastopila strokovnjakinja, ki naj bi pomagala deklici, sedaj odrasli ženski. Lik strokovnjakinje je predstavljen negativno. V njeno znanje ne dvomimo, toda z deklico ni vzpostavila stika, kaj šele odnosa. Ni razumela, kaj se dogaja z njo, gledala je na uro in odmerjala čas, ob tem pa se ji je zdelo, da celo napreduje. Bolelo me je, ko sem opazovala lik, ki je bil predstavljen izrazito stereotipno, in to že s pomočjo njenih oblačil in pripomočkov: očali, beležnico, sivimi uradniškimi oblačili. Sedela je daleč stran od otroka. Bolelo je spoznanje, da za umetelno prirejenim nasmeškom strokovnjakinje ni bilo človeka, zanosa in predanosti.

Lahko si izjemen strokovnjak, a če nimaš občutka, bo stroka ostala le črka na papirju. Edina prava mera je pravzaprav zdrava kombinacija: odnos naj bo pristen, vodi naj ga stroka – znanje ter izkušnje.

Kakovost opravljenega dela ni odvisna od spola. Vsak spol ima svoje prednosti in pri delu je pomembno le, da se jih maksimalno izkoristi. Zato ženskam ni nič lažje obravnavati nasilja kot moškim. Naletela sem na kolegice, ki niso premogle empatije in srčnosti, pa tudi na kolege z veliko mero čutenja. Dejali so mi, da bom kasneje, ko bom sama mama, lažje opravljala svoje delo. Ne drži! Nasprotno; vse je veliko težje. Znanje ter vseživljenjsko učenje ter velika predanost ti omogočajo, da ostaneš objektiven. Gledati ali bolje obravnavati otroka skozi starševsko vlogo ni dobro niti zanj niti za nas. Z otrokom, s katerim nisem osebno biološko povezana, lahko opravi izjemno kakovosten forenzični intervju, saj bom ves čas imela v mislih vse nadaljnje korake. V tem je moja in njegova moč. Da sem pre-

dana in mislim na to, kaj še lahko storim. Okolica od mene pričakuje podrobno in natančno preiskavo. Edino to je ustrezná oblika pomoči otroku in njegovi družini. Gre za odnos!

Ali to pomeni, da se z otrokom ne smem povezati? Nasprotno. Velikokrat me vprašajo, ali sem ambiciozna. Prav nič; le povsem sem predana svojemu delu. Ko je pred menoj otrok, se mu povsem posvetim. Vidim ga, poslušam, čutim in spremljam. Gledam v obraz in telo. Vidim celo oklepe, ki si jih je nadel, da bi se zavaroval, in ko slišim jezne besede, vem, da gre pravzaprav za stisko in strah. Ko se odloča, ali bi povedal ali raje molčal, vidim, da ima z odraslimi izkušnje, zato me ocenjuje, ali sem prava oseba zanj. Ocenjuje me kot osebo in ne kot strokovnjakinjo. Tehta mojo iskrenost in željo po pomoči. Če bi le za kanček podvomil, bi me zavrnil.

Opažam, da se odrasli, žal tudi strokovnjaki, bojijo trenutka, ko se jim bo otrok izpovedal. Sama menim drugače. Ko se ti otrok izpove, je to nagrada! Vedno, prav vedno v odnosu z otrokom pridobiš. Ne zgolj pripoved, zgodbo, ki je lahko zelo huda in travmatična; dobiš sporočilo, iskreno, neposredno ter čisto. Ko se otrok izpove, ti zaupa, se nasloni nate, ti ne daje zgolj odgovornosti za ukrepanje, temveč veljavo. Veljavo človeka! Tudi zato se vedno, za vsakega otroka posebej potrudim. Ko otroka 'predam' dalje, grem naprej, ker moram (zaradi otroka in sebe) in ker vem, da grem s čisto vestjo. Vedno, prav vedno upam na najboljši izplen za otroka in njegovo življenje. Ko pričam na sodišču, se zavedam, da pričam namesto otroka oz. sem njegov glasnik. Napade obrambe sprejemam dobrohotno, saj ti le preverjajo mojo strokovnost. Višina kazni za storilca name nima nikakršnega vpliva.

Velikokrat me vprašajo, ali otroke, ki jih obravnavam, spremljam tudi v nadaljevanju, v prihodnosti. Ne. Tega ne smem. Poskrbeti moram za svojo dobro psihično kondicijo. Zdrava lahko ostanem le, če jih 'izpustim'. Otroka moram 'izpustiti', da lahko sama živim. Čaka me naslednji otrok; tudi ta pričakuje vse in še več. Ponudim lahko vse, kar znam in vem, in dam od sebe največ le, če si dovolim, da 'otroka ne nosim s seboj'. Ko kakšnega opazim po desetletju ali več in vidim, da mu je dobro, da mu je uspelo, da živi in ne životari, me prežame

občutek zadovoljstva. Rečem si: »Tisti petek sem naredila nekaj dobrega.« Ko sem sama s seboj, razmišljam o njih. Tudi skozi oči mame in preko svojih otrok. Takrat vem, da so me službene izkušnje, vsi stiki z otroki, naredili boljše – boljše kot osebo.

Kakovostno delovno okolje, predanost in strokovnost ter pozitiven pogled na življenje so odgovori na vprašanja, kakšen človek sem in kakšna strokovnjakinja želim ostati.

Biti zvesta sebi

Delam s srcem in dušo. Na življenje gledam kot na kozarec, ki je napol poln in ne napol prazen. Seveda imam težke in naporne dneve. Seveda se srečujem z ovirami in 'poleni pod nogami'. Preveč izstopam, razmišljam nekonvencionalno, izven povprečja sem in zahtevna, še posebej do sebe. Če bi bila bolj povprečna, bi mi bilo lažje, vendar ostajam zvesta sami sebi. Ko se pogledam v ogledalo, vidim odločnost in samozavest. Tudi ko pride slab dan, vem, da bo minil. Tudi zato sem se odločila za zakon, družino in otroke ter bila z njimi blagoslovljena. Ko zapuščam svoje delovno mesto, vidim lepoto v malenkostih. Zato me tema ne poškoduje. Cenim vse, kar imam. Vidim lepoto in znam vreči slabe stvari čez ramo. Tega sem se preprosto naučila, saj mi ni bilo položeno v zibelko. Slabe izkušnje so me oplemenitile. Hude stvari sem vzela kot poduk. Zaradi svojega dela sem drugačna oseba, drugačen človek. Stvari ne jemljem za samoumevne. Pojem hvaležnosti jemljem zelo resno.

Enako kot pri otroku tudi v predavalnici dam 'vse od sebe'. Zahtevam veliko. Poskušam učiti in vzgajati. Svojim študentom povem, da si vsak človek zasluži strokovno, zakonito in človeško obravnavo – tudi s strani policije. Vprašam jih, kakšnega preiskovalca bi si želeli na kraju kaznivega dejanja. Kakšnega, ko bi šlo za njih same ali za koga od njihovih bližnjih? Zato pri mojih predmetih ni bližnjic, je le pot. Moj cilj ni 'biti všečen', moj cilj je zanetiti iskro, usmeriti, nakazati smer ter pripraviti trdne temelje; ali kot piše pisatelj Fredrik Backman v knjigi *Babica vas pozdravlja in se vam opravičuje*: »Samo drugačni ljudje spreminjajo svet: nihče normalen ni še nikoli dosegel ušive spremembe.«

Vsi potrebujemo pogum in ljudi, ki osmišljajo naš vsakdan. Vsi potrebujemo ljudi, kot so p. Viktor Luke Odhiambo.